

Inhoudsopgave

	LIJST VAN AFKORTINGEN	11
1	INLEIDING	15
1.1	Instelling van de Commissie	17
1.2	De roep om (parlementair) onderzoek	18
1.3	Benoeming van leden en staf van de Commissie	19
1.4	Opdracht aan de Commissie	19
1.5	Opbouw en inhoud van het rapport op hoofdlijnen	20
2	VERANTWOORDING	25
2.1	Samenstelling van de Commissie	27
2.2	Organisatie	27
2.3	Veiligheidsonderzoek	28
2.4	Bronnen	28
2.5	Kamervragen	35
2.6	Het rapport	37
3	VOORGESCHIEDENIS: DE PERIODE 1990-2001	39
3.1	Inleiding	41
3.2	Reacties op de invasie van Koeweit	41
3.3	Golfoorlog (17 januari-28 februari 1991)	42
3.4	Resoluties 686 en 687	43
3.5	Instelling van UNSCOM	44
3.6	No-flyzones en operatie <i>Provide Comfort</i>	45
3.7	Nieuwe bombardementen	47
3.8	Olie-voor-voedselprogramma	48
3.9	Effect in Nederland van Srebrenica	48
3.10	Escalatie	49
3.11	Operatie <i>Desert Fox</i>	52
3.12	Standpunt van de Nederlandse regering en de Tweede Kamer over operatie <i>Desert Fox</i>	53
3.13	Een hiaat van vier jaar	55
3.14	Bombardementen na 1998	56
3.15	11 september 2001	57
3.16	Terugblik	58
4	MAATSCHAPPELIJKE CONTEXT: DE PUBLIEKE OPINIE EN IRAK	61
4.1	Debat in samenleving en media: de kwestie van het draagvlak	63
4.2	Luide protesten	67
4.3	De publieke opinie en Irak vóór 2003	68
4.4	De publieke opinie in de eerste maanden van 2003	70
4.5	De voorlichting van de bevolking	72
4.6	De invloed van de publieke opinie op de Nederlandse besluitvorming	74
4.7	Terugblik	77

5	DE POLITIEKE BESLUITVORMING IN NEDERLAND	79
5.1	Het aantreden van het kabinet-Balkenende I	81
5.2	Van departementale brainstorm tot binnenlandse en buitenlandse politieke discussies	83
5.2.1	Aanloop	83
5.2.2	Initiatieven bij Buitenlandse Zaken	84
5.2.3	Eerste debatten in Ministerraad en parlement	86
5.2.4	Eerste internationale contacten	87
5.3	Voortgaande discussie met betrekking tot resolutie 1441	89
5.4	Verzoek om militaire bijdrage	92
5.4.1	Ministerraad	92
5.4.2	Tweede Kamer	93
5.4.3	Overleg met Grossman en een nieuwe brief	94
5.5	Naar definitieve keuzes	96
5.5.1	Voortgaande internationale contacten	96
5.5.2	Politiek debat over militaire steun	98
5.6	Aansturing en coördinatie door de minister-president	100
5.7	De beslissende dagen	101
5.7.1	Ambtelijke voorbereidingen	102
5.7.2	Ministerraad, brief en Kamerdebat 17 en 18 maart	103
5.7.3	Politieke steun	106
5.8	Het naoorlogse debat	111
5.9	De argumentatie nader bezien	113
5.10	Terugblik	117
6	FORMATIE EN POLITIEKE BESLUITVORMING	125
6.1	Irak in de schaduw van een CDA-PvdA-kabinet dat er nooit zou komen	127
6.2	Geen slijtzwam	129
6.3	Complicaties	132
6.4	Oplopende spanning	135
6.5	De Ministerraad van 17 maart	138
6.6	De ontknoping: 18 maart	142
6.7	Terugblik	149
7	INTERNATIONALE POLITIEK EN DE NEDERLANDSE BESLUITVORMING	153
7.1	Achtergrond	155
7.1.1	Het Amerikaanse buitenlands beleid na 11 september 2001	155
7.1.2	Nederland op het internationale toneel	155
7.2	Nederland kiest koers	158
7.2.1	Internationale solidariteit	158
7.2.2	De visie van het kabinet-Kok II	159
7.2.3	Naar <i>regime change</i>	160
7.2.4	Een nieuwe minister bepaalt zijn positie	161
7.2.5	Gymnich-overleg	162
7.2.6	President Bush maakt de gang naar de VN	163
7.2.7	Een diffuus beeld	165
7.2.8	Een nieuwe resolutie	167

7.2.9	De ‘majors list’	169
7.3	Oorlog wordt onafwendbaar	170
7.3.1	Ingrijpen in zicht	170
7.3.2	Europa verdeeld	171
7.3.3	De rol van de NAVO	173
7.3.4	Geen ‘tweede resolutie’	178
7.3.5	Nederland in de Amerikaanse coalitie?	182
7.3.6	‘Post-Saddam-Irak’	184
7.4	De Nederlandse beoordeling van de wapeninspecties	187
7.4.1	Een kans voor de inspecties?	188
7.4.2	Eerste voortgangsrapportages van UNMOVIC en IAEA	189
7.4.3	De veronderstelde aanwezigheid van antrax	191
7.4.4	De presentatie van minister Powell	193
7.4.5	Tweede voortgangsrapportage van UNMOVIC en IAEA	194
7.4.6	Vertrouwen in inspecties gaat verloren	196
7.4.7	Beoordeling door de Nederlandse regering	199
7.5	Nederlandse belangen in het spel?	203
7.5.1	Het Nederlandse economische belang bij Irak	203
7.5.2	De benoeming van De Hoop Scheffer tot secretaris-generaal van de NAVO	207
7.6	Terugblik	210

8 DE VOLKENRECHTELIJKE GRONDSLAG VAN MILITAIR INGRIJPEN IN IRAK 215

8.1	Inleiding	217
8.2	Het VN-recht inzake geweldgebruik	217
8.3	De resoluties van de VN-veiligheidsraad betreffende Irak in de jaren negentig	225
8.4	De sancties en het olie-voor-voedselprogramma	229
8.4.1	Het sanctieregime na de bevrijding van Koeweit	229
8.4.2	Het olie-voor-voedselprogramma komt met moeite van de grond	231
8.4.3	Werkwijze van de sanctiecommissie	233
8.4.4	Begin van het einde	235
8.5	Een ‘tweede resolutie’: wenselijk of noodzakelijk?	236
8.6	Resolutie 1441 van 8 november 2002 onder de loep	239
8.7	Nederland en de Veiligheidsraadresoluties inzake Irak	242
8.7.1	De tweespalt binnen het ministerie van Buitenlandse Zaken	243
8.7.2	Opvattingen binnen het ministerie van Defensie	252
8.7.3	De besprekingen in de Ministerraad	255
8.7.4	De brieven aan en het debat in de Tweede Kamer	258
8.8	Het volkenrechtelijk advies van Lord Goldsmith aan de Britse regering	263
8.9	Militaire steun van Nederland aan de stabiliteit en wederopbouw na de oorlog	265
8.10	Balkenende IV en een ‘adequaate volkenrechtelijk mandaat’ voor vredesmissies	267
8.11	Terugblik	268

9 INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN 275

9.1	Onderzoek van de Commissie	277
9.2	Wettelijke taken van de AIVD en de MIVD inzake Irak	280
9.3	De wijze van kennisverwerving door de AIVD en de MIVD	282

9.4	Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD)	286
9.4.1	Inleiding	286
9.4.2	Instanties die de inlichtingen van de AIVD ontvingen	287
9.4.3	Door de AIVD verstrekte inlichtingen	288
9.4.4	Bronnen, inlichtingen en analyse	296
9.5	Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD)	301
9.5.1	Inleiding	301
9.5.2	Instanties die de inlichtingen van de MIVD ontvingen	301
9.5.3	Door de MIVD verstrekte inlichtingen	302
9.5.4	Bronnen, inlichtingen en analyse	309
9.6	Informatieverstrekking door de AIVD en de MIVD aan de staten die oorlog voerden tegen Irak	311
9.7	Inlichtingenverstrekking inzake massavernietigingswapens. De beide diensten met elkaar vergeleken	313
9.8	De invloed van de inlichtingen van de AIVD en de MIVD op de besluitvorming	317
9.8.1	Het ministerie van Algemene Zaken	317
9.8.2	Het ministerie van Buitenlandse Zaken	322
9.8.3	Het ministerie van Defensie	325
9.8.4	De Ministerraad	327
9.9	Het werk van de Nederlandse inlichtingendiensten en de Staten-Generaal	328
9.9.1	Informatievoorziening aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal	328
9.9.2	Besloten informatievoorziening aan de Tweede Kamercommissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (commissie IVD)	337
9.9.3	Informatievoorziening aan de Eerste Kamer der Staten-Generaal	341
9.10	Terugblik	341
10	DE NEDERLANDSE MILITAIRE BETROKKENHEID BIJ IRAK: SEPTEMBER 2002-MAART 2003	345
10.1	Inleiding	347
10.2	De Nederlandse militaire bijdrage aan de operatie <i>Enduring Freedom</i> in Afghanistan	348
10.3	Geallieerde verzoeken om militaire steun en de Nederlandse reactie daarop	352
10.3.1	De eerste internationale contacten over militaire steun aan een gewapend optreden in Irak	352
10.3.2	Het Amerikaanse verzoek om militaire steun van 15 november 2002	355
10.3.3	De reactie van Defensie op het verzoek	360
10.3.4	Een Brits intermezzo	362
10.3.5	Een strategische analyse inzake een Nederlandse bijdrage aan operaties tegen Irak	364
10.3.6	Wapenschouw en onderhandelingsmandaat	365
10.3.7	De besprekingen in Tampa (17 januari 2003)	367
10.3.8	De uitzending van de Patriots	369
10.3.9	Verdere reacties in Nederland op Amerikaanse verzoeken om Nederlandse bijdragen aan de planning voor een mogelijk militair optreden tegen Irak	372
10.3.10	Inzet van Nederlandse marineschepen	375
10.4	Onthouding van militaire steun	376
10.5	<i>Host Nation Support</i>	380
10.6	Inzet van Nederlandse militairen	386
10.6.1	Liaison- en uitwisselingsofficieren	386
10.6.2	De affaire-Blom	389
10.6.3	Berichten in de media	393
10.7	Terugblik	396

11	ARTIKEL 100 VAN DE GRONDWET EN TOETSINGSKADER 2001	401
11.1	Inleiding	403
11.2	Reikwijdte van artikel 100 Grondwet	403
11.3	Het Toetsingskader 2001	407
11.4	Verhouding tussen artikel 100 Grondwet en het Toetsingskader 2001	408
11.5	Besluitvorming door de regering inzake Irak	410
11.6	Mededelingen aan de Staten-Generaal	411
11.7	De toepassing	417
11.8	Terugblik	420
12	CONCLUSIES	423
	BIJLAGEN	431
A	Besluit van de Minister-President, Minister van Algemene Zaken, en de Ministers van Buitenlandse Zaken, van Defensie en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, van 6 maart 2009, nr. 3075101, houdende instelling van een commissie van onderzoek (Instellingsbesluit commissie van onderzoek besluitvorming Irak)	431
B	cv van Commissieleden	437
C	Protocol betreffende het kennisnemen van informatie berustend bij het ministerie van Algemene Zaken, het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, het ministerie van Buitenlandse Zaken en het ministerie van Defensie door de commissie van onderzoek besluitvorming Irak (commissie-Davids), versie 9 april	441
D	Geraadpleegde archieven	445
E	Geraadpleegde personen	449
F	Chronologie naar Nederlandse tijdrekening	453
G	Wat zijn massavernietigingswapens en wat zijn hun effecten?	475
H	Handvest van de Verenigde Naties (uittreksel)	479
I	Overzicht van de belangrijkste Veiligheidsraadresoluties over de kwestie-Irak	487
J	Resolutie 1441 (2002)	493
K	Aanvullend overzicht buitenlandse onderzoeken	503
L	De Amerikaanse aide-mémoire om militaire steun van 15 november 2002	509
M	Het Patriotsysteem	513
	SUMMARY	517
	CONCLUSIONS	527
	PERSONENREGISTER	535
	TREFWOORDENREGISTER	541
	KAART IRAK EN REGIO	550